

5. Постанова Верховного Суду від 30.11.2023, справа № 679/1046/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115598675> (дата звернення: 28.03.2024).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування: Закон України від 16.11.2017 № 2213-VIII; станом на 08.07.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2213-19#Text> (дата звернення: 28.03.2024).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-31>

SPECIAL FEATURES OF DETERMINING JURISDICTION OVER CRIMINAL OFFENSES COMMITTED ON TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORY

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ

Lushpiienko V. M.
*Candidate of Science of Law,
Department head,
Prosecutor General's Office
Kyiv, Ukraine*

Лушпієнко В. М.
*кандидат юридичних наук,
начальник відділу,
Офіс Генерального прокурора
м. Київ, Україна*

Дана доповідь присвячена висвітленню одного із практичних питань кримінального процесуального законодавства сьогодні, з яким стикаються органи досудового розслідування та прокуратури через повномасштабну збройну агресію проти України. Актуальність теми підсилюється необхідністю забезпечення прав та безпеки як потерпілих, так і обвинувачених, у зоні тимчасової окупації. Умови окупації можуть створювати не передбачувані виклики слідчим і прокурорам для збору та збереження доказів. Правильне визначення підслідності дозволяє забезпечити ефективність розслідування кримінальних правопорушень, гарантує додержання права обвинувачених і потерпілих, а також оптимізувати використання ресурсів

правоохоронних органів та забезпечує їхню ефективність в розслідуванні.

Відповідно до ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, зокрема це стосується і представників правоохоронних органів, які повинні виконувати свої функції в межах наданих їм повноважень, відповідно до чинного законодавства, обов'язково в інтересах суспільства і держави [1]. До цих повноважень можливо віднести визначення підслідності за належним органом досудового розслідування, яке притаманне органам прокуратури.

Здійснення досудового розслідування кримінального провадження саме належним суб'єктом є важливою умовою допустимості отриманих доказів у кримінальному провадженні. На жаль, у правозастосовній практиці поширеними є випадки подання підозрюваними, захисниками під час підготовчого провадження або судового розгляду клопотань з приводу необґрунтованого визначення прокурором підслідності відповідного кримінального провадження, і як наслідок визнання судом доказів недопустимими через порушення стороною обвинувачення правил підслідності [2, с. 109].

Визначення підслідності у кримінальному провадженні повинно бути у відповідності до вимог ст.ст. 216, 218 КПК України, ч. 2 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», а у випадках неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійсненням ним досудового розслідування в умовах воєнного стану згідно із ч. 5 ст. 36 КПК України [3]. Однак іноді ці вимоги ігноруються працівниками правоохоронних органів в силу тих чи інших обставин, зокрема у зв'язку із не правильним встановленням місця вчинення кримінального правопорушення, помилковою кваліфікацією, встановлення не належного суб'єкту вчинення кримінального правопорушення та необґрунтованого посилання на неефективність досудового розслідування. Водночас, такі ігнорування тягнуть негативні наслідки у вигляді визнання недопустимими доказів зібраних під час досудового розслідування. Так, наприклад, у постанові Верховного Суду від 23.02.2022 року у справі № 225/3731/18 колегією суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду констатовано, що здійснення досудового розслідування

неуповноваженими на те особами (органами) визнається істотним порушенням прав людини і основоположних свобод та має наслідком визнання отриманих доказів недопустимими. Окрім цього, вказано на те, що докази мають бути отримані тільки уповноваженими на це особами (органами); способами і засобами, які призначені для одержання певних доказів; у процесі отримання доказів мають бути дотримані вимоги закону, що визначають порядок проведення конкретних дій, їхню послідовність, склад учасників; докази мають бути закріплені належним чином [4].

У зв'язку із повномасштабним вторгнення Російської Федерації на територію України слід звернути окрему увагу на кримінальні правопорушення вчинені на тимчасово окупованій території, так як для них існує особливий порядок визначення підслідності. Згідно із ч. 2 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» передбачено, що підслідність кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованій території, визначається Генеральним прокурором або першим заступником чи заступником Генерального прокурора, який виконує обов'язки Генерального прокурора.

Згідно із п. 3 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (в редакції Закону № 3449-IX від 30.01.2024) тимчасово окупованою територією визначається сухопутна територія України, внутрішні морські води і територіальне море України, визнані в умовах воєнного стану тимчасово окупованими у встановленому Кабінетом Міністрів України (далі – КМУ) порядку [5].

Відповідно до ч. 3 ст. 1 цього Закону дата початку і дата завершення тимчасової окупації територій, передбачених п. 3 ч. 1 ст. 3 цього Закону, визначаються у встановленому КМУ порядку.

Так, постановою КМУ від 06.12.2022 № 1364 «Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» встановлено, що перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затверджується Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій за погодженням з Міністерством оборони з урахуванням пропозицій відповідних обласних, Київської міської військових адміністрацій [6].

На виконання зазначеної постанови КМУ Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 затверджено наказ № 309 «Про затвердження Змін до Переліку

територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» та у подальшому затверджено новий наказ «Про затвердження Змін до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» від 28.02.2024 № 54, яким чітко визначено території на яких ведуться (велися) бойові дії, або які є тимчасово окупованими Російською Федерацією [7].

Отже, на теперішній час підслідність кримінальних правопорушень, вчинених на територіях, які відповідно до згаданого переліку визначені тимчасово окупованими Російською Федерацією, повинна визначатися Генеральним прокурором або першим заступником чи заступником Генерального прокурора, який виконує його обов'язки. Водночас неправильне визначення підслідності у таких провадженнях, може призвести до недопустимості доказів зібраних під час досудового розслідування, тому працівникам правоохоронних органів слід звертати увагу на місце вчинення злочину, для правильного визначення підслідності кримінальних правопорушень, які вчинені на тимчасово окупованих територіях України.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР/. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.03.2024).
2. Музиченко О. В., Карандась М. В. Визначення підслідності в кримінальному провадженні: актуальний стан. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Том 2. № 75. С. 105–111.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 18.03.2024).
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 23.02.2022 у справі № 225/3731/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104019953> (дата звернення: 18.03.2024).
5. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

6. Постанова Кабінету міністрів України «Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» від 06.12.2022 № 1364. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

7. Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України «Про затвердження Змін до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» від 28.02.2024 № 54. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <https://minre.gov.ua/2024/03/16/pro-zatverdzhennya-zmin-do-pereliku-terytorij-na-yakuh-vedutsya-velysya-bojovi-diyi-abo-tymchasovo-okupovanyh-rosijskoju-federacziyeu-12/> (дата звернення: 18.03.2024).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-32>

A SYSTEM-ACTIVITY APPROACH TO UNDERSTANDING THE PHENOMENON OF FORENSIC SUPPORT

Myroshnychenko Yu. M.

*PhD in Law, chairperson of the Illichivskii district court
of the city of Mariupol, Donetsk region,
Mariupol, Ukraine*

As you know, forensics emerged and developed as a science for investigators, the science of solving and investigating crimes. Therefore, it became traditional for this science that a certain category was first introduced into her language as a tool for knowing the laws of activities for the prevention, disclosure and investigation of criminal offenses and only later, having confirmed its viability, began to be "tried on" by scientists in the field of judicial activity. In this sense, the forensic support of judicial proceedings is not an exception, when forming an idea of the essence of which are natural and even inevitable analogies with the more detailed conceptual models of forensic support for pre-trial investigation and other areas of the fight against crime.

On issues of forensic support of law enforcement, a lot of publications have been accumulated and the amount of literature on this topic is constantly growing. Scientists consider both general problems of forensic